

LEARNING CITIES IN GESPREK MET ELKAAR IN NEDERLAND

locatie: Den Bosch, Koning Willem I College, 1 november 2022

Op 1 november vond een bijeenkomst plaats waarin ervaringen werden uitgewisseld en kennisdeling centraal stond over Learning Cities, een concept van Unesco in het kader van een leven lang leren en de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals) van de VN. De bijeenkomst werd georganiseerd door **Unesco Nederland**; stichting **Learn for Life**, netwerkorganisatie voor non-formele volwasseneneducatie; en **EPALE**, Elektronisch Platform voor volwasseneneducatie in Europa. Learning Cities was bedoeld voor belangstellenden tot en met steden die al in de praktijk ervaring met Learning Cities hebben opgedaan.

Het openingswoord was voor **Leonard Geluk, directeur van de VNG en lid van de Unesco Commissie**. Hij bracht naar voren dat het kennisnetwerk Learning Cities sinds 2015 bestaat en nu over de hele wereld 294 Learning Cities omvat. Hij sprak de hoop uit dat ze een bijdrage leveren aan het creëren van vrede en het zich in elkaar verdiepen.

Groningen en Den Bosch zijn sinds 2019 Learning City in Nederland en Oss is daar onlangs, in september 2022, aan toegevoegd. Zij brachten hun ervaringen tot nu toe naar voren. Iedere Learning City bouwt voort op wat er in de stad (en directe omgeving) aanwezig is: aan beleid en educatieve voorzieningen als samenwerkingspartner. De eeuwenoude aandacht voor de hele onderwijsinfrastructuur in het verleden en de continuïteit van de politiek (PvdA en D'66) speelde in de stad **Groningen**: City of talent, met 'Healthy ageing' en de verbinding met de ommelanden. In **Den Bosch** kwam vooral de samenwerking met het mbo, Unescoschool Koning Willem I, over het voetlicht: gericht op de inzet van duurzaamheid vanuit diverse invalshoeken, zoals samenwerking met klusbussen om aan energiearmoede te werken door radiatorfolie aan te brengen tot en met een circulaire bouwmarkt en duurzaamheid in de voedselbereiding van de horecaopleiding. In **Oss** probeert men jongeren aan de stad te blijven verbinden, een stad waar geen hbo is. Zeven jaar geleden maakten onderwijs en bedrijfsleven een connectie met de stad in de vorm van een talentencampus. Samen met mbo De Leijgraaf, onlangs gefuseerd met het Koning Willem I in Den Bosch, zijn leerreizen ontwikkeld, met microcertificering. Het gaat daarbij om het opknippen van onderwijs in stukjes extra curriculaire leerreizen: metrolijnen met metro's en microcertificering en een paspoort voor iedereen. Denk bijvoorbeeld aan het omschrijven van de kwaliteit bij het bedrijf aankloppen met als resultaat stage kunnen lopen. Het paspoort, de open badge, geeft weer wat iemand heeft geleerd. Het gaat om het toegankelijk maken van leren met als uitgangspunt de interesse van personen in tegenstelling tot toegankelijkheid door middel van een - formele - startkwalificatie. Anders gezegd: studenten hoeven niet een hele opleiding te volgen om in bedrijven aan de slag te kunnen. Er zijn inmiddels zeven leerlijnen, leerreizen ontwikkeld. De talentencampus bevindt zich nu in de volgende fase, het ontwikkelen van een infrastructuur; daar duurzaam aan te kunnen blijven werken opdat personen zich goed kunnen ontwikkelen. Innovatieve bedrijfjes en ook wel de traditionele grotere bedrijven staan open voor een dergelijke benadering. In de stad zijn hubs waar ook volwassenen terecht kunnen om te gaan leren. Hubs met bijvoorbeeld de volksuniversiteit die nu ook meedoet aan microcertificering. Dit sluit aan bij een belangrijke ambitie van het concept Learning Cities het totale leefsysteem te betrekken en netwerken in beeld te hebben en te ontwikkelen. Een voorbeeld van Turkse mensen die goed terecht zijn gekomen is hun ervaring dat ze destijds over het hoofd werden gezien. In de wijk is men nu op zoek naar 'touch points' in wijken en dorpen, zoals wijkcentra.

Unesco-hoogleraar Maurice de Greef is actief in België en Nederland. Hij kan inmiddels bogen op 130 onderzoeken op het terrein van de volwasseneneducatie. Hij schetste verschillen tussen Nederland en Vlaanderen, zoals het volgende: 'Het volwassenenonderwijs in Vlaanderen kent 60.000 deelnemers waarvan 21.000 deelnemers aan NT1; face to face aantallen en aantallen mensen van buitenlandse komaf waarvan we in Nederland alleen maar kunnen dromen.' Unesco pleit voor kansen voor iedereen in elke stad en richt zich daarbij op:

- een draagkrachtige sector;
- werving;
- middelen voor uitvoering van coördinatie en werving;
- breed aanbod;
- professionalisering van docenten

EN een Learning City helpt daarbij want leren is werken aan sociale veerkracht.

Goede uitgangspunten voor leren zijn:

- leren gericht op de toekomst;
- Bildung: antwoord geven op een actuele vraag;
- ontwikkelen van gedragalternatieven;
- het vinden van jezelf is belangrijk: eerst jezelf kennen, hulp krijgen om jezelf te vinden, te kennen en te zijn.

“In het onderwijssysteem in Nederland willen we te snel dat mensen keuzen maken maar we vergeten de mensen. De transfer moet centraal staan (zelfsturing van de deelnemer, de leefsituatie en motivatie en de doelbepaling van de deelnemer). De coach is in dit proces een belangrijke hulp”, aldus Maurice de Greef.

Bij een leertraject gaat het om 1. de start: kijken wat mensen willen; 2. de kern: bestaand uit de leeractiviteiten en 3. de finish: betreft wat je met het geleerde doet. Die laatste stap wordt in Nederland vaak vergeten. Wat helpt is naar alle vormen van leren te kijken: informeel (niet doelgericht), non-formeel (niet diplomagericht) en formeel (met diploma). Leren gericht op leven en werk.

Als kers op de taart presenteerde **Learning City Viladecans** zich, een Spaanse industriestad van ruim 60.000 inwoners, op 15 km ten Zuiden van Barcelona. Learn for Life onderzoekt in het project Learning Cities wat de impact van het concept kan zijn. Projectcoördinator Jumbo Klercq van Learn for Life bracht met een groep in mei van dit jaar een werkbezoek aan Viladecans in het kader van een Erasmus+ project. De groep keerde enthousiast terug in Nederland en **Gisela Navarro**, **viceburgemeester** met in haar portefeuille communautaire actie en gelijke kansen, en haar **beleidsadviseur Sonia Dominguez** gingen graag in op de uitnodiging voor deze bijeenkomst in Nederland om te komen vertellen wat zij als Learning City doen. Viladecans was 20 jaar geleden een arme stad en het plan was de stad te verbeteren. Viladecans was de eerste Learning City in Spanje. Motto is: 'educatie kan het leven veranderen'. Alles valt te leren: levenslang en levensbreed. Negen (!) ambtenaren bij de gemeente houden zich bezig met educatie maar er zijn 500 medewerkers die op andere afdelingen, dus integraal, werken aan de realisering van de langetermijnstrategie op het gebied van educatie. Allereerst ging het de stad om het creëren van vertrouwen tussen de verschillende stakeholders. De city bedacht dat alle scholen dezelfde inrichting en apparatuur moesten hebben zodat scholen - dat wil zeggen scholen met een slechte inrichting en

spullen met kinderen van arme ouders en daar tegenover goed ingerichte scholen met rijke kinderen - onderling niet meer hoefden te concurreren. Zo was bijvoorbeeld het uitgangspunt dat elke school een keuken zou moeten hebben. De scholen die geen keuken hadden, hebben er nu ook een. Het volgende doel was 'technologie voor alle klassen, ICT en elektronische schoolborden in alle klaslokalen in 1 dag'. Het werd een week, maar toen waren ook alle klassen voorzien. Alle scholen beschikken over een professional die veel investeert in innovatie en energie; deze professionals zijn getraind en fungeren als change agent. Essentieel voor het beleid is, [Education 360](#), een educatief, sociaal en politiek initiatief dat de gemeenschap en de gemeente opvat als een lokaal educatief ecosysteem, dat in staat is om het leren, dat plaatsvindt op alle tijdstippen en in ruimtes van het leven van mensen, te verbinden. Aan elk project hangt altijd vanaf het begin een netwerk; netwerken over de hele stad zijn het belangrijkste om de doelen te realiseren. Het betreft netwerken waarin gemeentelijke afdelingen, vertegenwoordigers uit het educatieve en culturele veld, en het lokale bedrijfsleven gezamenlijk het te ontwikkelen beleid uitzetten. Een holistische, integrale aanpak is gewaarborgd. De politiek is de stabiele, continue factor, al 20 jaar lang; dat is belangrijk voor het succes. Daarnaast onderhoudt de stad een goede relatie met de regio. Ook Europa is belangrijk geweest voor investeringen op het gebied van trainingen van professionals en families. De stad kent veel netwerken van professionals met gezinnen en families die werken aan zelfvertrouwen. Die verbinding is belangrijk: families leren op die manier ook waarom verandering nodig is. De voorzieningen bestaan uit educatieve centra met diverse doelgroepen: ouderen, drop-outs, basisschoolleerlingen etc.; centra die tot 22.00 uur open zijn en community centers (ontmoetingsplekken) en bibliotheken in de buurt voor jong en oud, iedereen. Twee jaar geleden is een educatief paspoort voor kinderen ontwikkeld waarmee buiten de schoolmuren aan activiteiten kan worden meegedaan die niet direct het etiket educatie dragen maar wel over leren gaan. Kinderen kunnen telkens uit diverse activiteiten kiezen en zijn er samen met hun ouders. Dat is ook voor Viladecans bijzonder want meestal splitsen kinderen en ouders zich op en doen ieder hun eigen activiteiten. De kinderen krijgen een sticker in hun paspoort voor de – gratis - activiteiten waarvoor ze zelf hebben gekozen om aan deel te nemen. Op die manier wordt van elk kind concreet waar het in is geïnteresseerd en bewaart het zelf het overzicht, ook van activiteiten die educatie zijn zonder dat ze zo worden genoemd. Zo wordt 'educatie' en leren vanzelfsprekend en leuk. Het streven is in de loop van de tijd het paspoort uit te breiden naar volwassenen. Overigens wilden leraren voorheen nooit naar Viladecans om les te geven; nu doen ze dat graag. Educatie was geen publiek thema en is nu een hot topic in Viladecans.

Al met al was het een geslaagde bijeenkomst niet in de laatste plaats door de bijdrage van de Spaanse Learning City Viladecans waaraan de drie Nederlandse Learning Cities én belangstellenden zich konden spiegelen. Het Spaanse voorbeeld was inspirerend en laat zien dat het inzetten op een integrale langetermijnstrategie voor educatie en leren voor alle inwoners, van jong tot oud, iedereen meekrijgt; dankzij langdurig commitment van de politiek en netwerken die aan elk project hangen. En met voorzieningen in de dichtbij, in de buurt: educatieve centra van jong tot oud die tot 22.00 uur open zijn, community centers en bibliotheken. Educatieve centra die alle over dezelfde kwaliteit aan basismiddelen beschikken waardoor ze onderling niet hoeven te concurreren maar samenwerken en elkaar vertrouwen. Netwerken die ook bestaan uit buitenschoolse partners, wat tot het inzicht leidt dat buiten de schoolmuren leren ook leren is, met een breder besef van en perspectief op leren.